

Slovensko predsedstvo EU 2008
Slovenian Presidency of the EU 2008
La Présidence slovène de l'UE 2008

GOVOR

PREDSEDNIKA VLADE RS IN PREDSEDNIKA EVROPSKEGA SVETA JANEZA JANŠE NA IZREDNEM PLENARNEM ZASEDANJU EVROPSKEGA PARLAMENTA

Bruselj, 24. junij 2008

Hvala lepa, spoštovani gospod predsednik, za besedo. Hvala lepa tudi za te pohvalne besede slovenskemu predsedovanju. Zelo cenim dobro sodelovanje v času našega vodenja Evropske unije, sodelovanje s parlamentom.

Spoštovani gospod predsednik Evropske komisije, tudi, ko gre za sodelovanje z Evropsko komisijo, lahko rečem, da je bilo zelo dobro. Ta sinergija med Svetom, Komisijo in Parlamentom, v zadnjih šestih mesecih, je prispevala k temu, da smo dosegli nekatere premike, ki so Evropo naredili boljše in tudi bolj učinkovito, še posebej v zvezi s potrebnimi odgovori na globalne izzive.

Vesel sem, da imam danes priložnost, spoštovane poslanke in poslanci, gospe in gospodje, predstaviti zaključke junijskega Evropskega sveta. To je bilo zanimivo srečanje polno izzivov. Na nek način tudi priložnost za to, da smo povzeli premike, ki smo jih dosegli skupaj, v zadnjih šestih mesecih. Gostota dogodkov v prvem polletju leta 2008 je bila zelo velika. Premiki, ki smo jih dosegli, dokazujejo, da je Evropa dinamična, da deluje in da se je sposobna soočiti tudi s težavami.

V preteklih šestih mesecih - če naštejemo samo nekatere premike - smo razširili evro-območje, vanj prejšnji teden povabili še Slovaško, ki bo vstopila v evro območje 1. januarja leta 2009, porušili smo zadnje schengenske ovire, otvorili in izpeljali dober del programa evropskega leta medkulturnega dialoga. Tukaj gre še posebna zahvala gospodu predsedniku Evropskega parlamenta, Hansu Pötteringu za vrsto dogodkov, ki so bili v letu medkulturnega dialoga organizirani v Evropskem parlamentu - sam sem prisostvoval kar nekaj teh dogodkov. Še posebej srečanje z verskimi voditelji je predstavljalo, po mojem mnenju, veliko dodano vrednost. Nadaljevanje te tradicije velja ohraniti tudi v prihodnje. Ustanovili smo Evro-sredozemsko univerzo na slovenski obali, dosegli dogovor o sedežu Evropskega inštituta za tehnologijo v Budimpešti, vzpostavljen je bil prvi Evropski dan pomorstva. Marca smo zagnali drugi cikel prenovljene Lizbonske strategije in uvedli peto svoboščino.

Praznovali smo tudi nekaj pomembnih obletic za Evropsko unijo: 10. obletnico Evropske centralne banke in evra, 50. obletnico te spoštovane hiše, Evropskega parlamenta, pa tudi 60. obletnico Haaškega kongresa.

Korake naprej, kot sem dejal že prej, je bilo možno doseči predvsem zaradi dobrega sodelovanja in sinergije, ki smo jo dosegli med Svetom, Parlamentom in Komisijo. Tukaj se obema predsednikoma še enkrat zahvaljujem, tudi za izdaten osebni angažma. Brez tega bi bila koordinacija bistveno bolj otežena in ti koraki naprej tudi bolj vprašljivi. Šlo je za strateško pomoč, hvala za njo. Enako tudi predsednikom političnih skupin, vodjem poslanskih klubov v Evropskem parlamentu za dobro komunikacijo, za sodelovanje - še posebej v teh zadnjih tednih po referendumu na Irskem, ko so bili časi tudi politično zelo zahtevni. Lahko rečem, to je moja ocena, da z naše strani ocenjujemo to sodelovanje za zelo dobro.

Današnje vsebinsko poročilo iz junijskega Evropskega sveta bi rad začel tam, kjer sem januarja, ko sem predstavljal prioritete, končal svoj nagovor in sicer pri želji, da bi nekoč vsak naključni sprehajalec poljubnega mesta v Evropski uniji, tudi na Irskem, lahko brez pomisleka dejal, da se počuti Evropejca. Da mu je mar, kaj bo jutri z Evropo tudi zaradi tega, ker ve, da je Evropi mar, kaj bo jutri z njim. Mislim da je zadnje dogajanje, tudi glasovanje proti ratifikaciji Lizbonske reformne pogodbe na Irskem, tej misli dalo neko dodatno težo. Ob tem se moramo zavedati, da tukaj ne gre za krizo Lizbonske pogodbe ali krizo Evrope ali Evropske unije na splošno. Mislim, da gre tukaj za prastari izziv vsake politike, odkar ta obstaja, odkar je politika delanje za skupno dobro, in sicer se ta izziv glasi: »Kako doseči, da bodo predlogi reform, predlogi sprememb večinsko podprti tudi takrat, kadar gre dobro, tudi takrat, kadar ni videti nekih velikih zunanjih nevarnosti, tudi takrat, ko vsi ugotavljamo, da sedanje generacije v Evropi živijo bistveno boljše, kot so živele prejšnje? Kako prepričati ljudi, da je za to, da se bo takšno dobro ali solidno življenje nadaljevalo, potrebno uvesti nekatere spremembe? Kako zagotoviti pretok teh sprememb, podporo v časih, ko sije sonce, ko je vreme dobro ali pa še kar dobro? Kako razložiti, da je streho potrebno popraviti pravočasno?«

Kadar nam ne uspe to razložiti - to je tako problem nacionalnih politik, kot tudi evropske politike, je podzavestna reakcija posameznika - ta je logična, normalna - obramba obstoječega. Oklepajoč se prepričanja, da to kar imamo, da so nam to prinesle obstoječe rešitve in zakaj jih torej spreminjati. Bistveno lažje je ob takšnih dilemah risati strahove, kot pa risati bodoče rezultate, ki jih še ni. Izziv je tukaj velik in razprava na junijskem Evropskem svetu je nazorno pokazala, da ga je potrebno sprejeti. Ta je pokazala tudi, da smo si enotni v spoznanju, da razširjena Evropska unija potrebuje po eni strani instrumente za bolj učinkovito in bolj demokratično delovanje navznoter, po drugi strani pa seveda potrebuje nov institucionalni temelj za bolj učinkovito delovanje navzven. Tukaj alternative preprosto ni. Lahko iščemo različne variante, vendar pa alternative na ta strateški odgovor preprosto ni.

Dogovorili smo se, da bomo na podlagi skupnega pristopa, skupne analize, tudi na podlagi predlogov irskih kolegov na oktobrskem Evropskem svetu začrtali pot naprej. Do takrat pa velja slediti trem smernicam, in sicer da rešitev iščemo v smeri, ki ne bo zamajala temeljev Lizbonske pogodbe, o kateri smo se dogovorili, ki smo jo skupaj podpisali 13. decembra lansko leto, in ki daje dobre dogovore na ključne izzive, ki so pred Evropsko unijo. Dogovor je, da se gradi od tu dalje, ne pa da se začne od začetka. Prav tako je dogovor in ugotovitev, da se ratifikacijski postopki nadaljujejo. Demokracija pomeni, da se spoštuje mnenje vseh, da ima mnenje vseh enako težo. Da se spoštuje odločitev do volivcev na Irskem, ki so jo izrazili na referendumu in da se spoštuje tudi odločitev ostalih. Do danes je pogodbo ratificiralo 19 parlamentov držav članic. Britanski parlament je dokončal ratifikacijo ravno v času med referendumom na Irskem in med zasedanjem Evropskega sveta. Skratka, tudi v tem času je ena od držav članic nadaljevala s postopkom ratifikacije in obdržala oziroma ohranila tempo. Kljub temu, kot sem dejal že prej, je potrebno signal iz Irske vzeti resno. Zato, ker se z negativnim odzivom na predlog sprememb ali na reformno pogodbo ne soočamo prvič. Tudi zaradi tega, ker to ni zadnja pogodba, ki jo usklajujemo in ki jo je potrebno sprejeti. To ni zadnja sprememba, ki jo bo Evropska unija predlagala. Tudi prihodnja leta in desetletja bodo zahtevala odgovore na nove izzive, ki bodo prihajali. Takšne in tudi bolj pomembne rešitve bo potrebno vseskozi usklajevati.

Torej, potrebno je že zdaj to vzeti v zakup in razmisliti dobro o tem. Prvič, zakaj do tega prihaja. Ugotoviti vse vzroke in se, po mojem mnenju, zelo koncentrirati tudi na tega, o katerem sem prej govoril - se pravi o tem prastarem izzivu vsake politike. Hkrati pa mislim, da se moramo osredotočiti tudi na komunikacijo, ki mora Evropejcem nazorno pokazati, zakaj Evropa potrebuje novo pogodbo. Jaz mislim, da se to ljudem da razložiti, da to ni tako težko, vendar je za to potreben nek čas in za to je potreben tudi pravi pristop. Mislim da je potrebno tudi graditi na tem, da se spremeni nek splošen odnos do institucij Evropske unije. Če hočete, da sem še bolj natančen, mislim da moramo več vlagati v to, da se gradi evropska identiteta. Evropska identiteta, ki se ne križa z nacionalnimi identitetami držav članic. To je neka sinergije teh identitet.

Jaz tukaj ne vidim izhoda v neki konfrontaciji različnih identitet, ampak v sinergiji. Mislim da je pri tem pristopu zelo pomembno, da vemo, da se samo preko formalnih aktov, preko formalnih institucij ta identiteta gradi relativno počasi. Potrebujemo tudi mehkejši pristop. V zvezi s tem je bila zelo dobra razprava z evropsko civilno družbo, če se lahko tako izrazim, ob 60. obletnici Haaškega kongresa, kjer je bilo danih vrsta dobrih predlogov. Predsednik parlamenta je sodeloval v tej razpravi, prav tako predsednik Komisije in tudi predsedniki številnih drugih evropskih institucij ter na stotine mladih, pa tudi pripadniki starejših generacij iz celotne Evropske unije. Tam so bili ponovljeni nekateri predlogi, ki bi jih morali v prihodnje, po mojem mnenju, začeti uresničevati.

Kljub temu, da imamo v Evropski uniji veliko število uradnih jezikov, ki so enakopravni - in to do določene mere predstavlja problem, ko gre za oblikovanje evropskih medijev ali recimo evropske filmske industrije - to ne bi smela biti ovira za to, da v te korake gremo in da ne naredimo tistih, ki so lažji. Za identiteto je zelo pomembno, da se ljudje identificirajo z nečem, kar je skupno – recimo z nogometno ekipo Evropske unije. Možno je organizirati nogometno tekmo med Evropsko unijo in Latinsko Ameriko ali Afriško unijo. Nekaj takšnih poskusov je bilo v preteklosti. Pritegnili so precej več pozornosti evropske javnosti kot sama srečanja. Iz tega bi bilo potrebno vzeti določen nauk. Komunikacijo moramo prilagoditi. Zavedati se moramo, da sodobne tehnologije oblikujejo nek nov pristop mladih generacij v komunikaciji, zato se tu odpirajo številne nove možnosti. To omogoča, da presežemo številne prepreke, ki se jih v preteklosti ni dalo. Hkrati to pomeni, da imamo zelo zahtevne prebivalce. Se pravi ljudi, ki se zavedajo svojih pravic, ki se zavedajo tudi možnosti za uresničevanje teh pravic. Komunikacija mora to upoštevati.

Prepričan sem, da tempo pri iskanju rešitev, ki jih vsebuje Lizbonska reformna pogodba, ne bo izgubljen, v tem času do oktobra. Večina mojih kolegov iz tistih držav članic Evropske unije, kjer še niso dokončali postopka ratifikacije Lizbonske reformne pogodbe, je na Svetu, v tej razpravi povedala, da se bo to zgodilo v prihodnjih mesecih. Ta številka bo seveda oktobra bistveno drugačna.

Evropski svet ni spremenil dnevnega reda, kljub temu, da smo se soočili tudi s tem zastojem v ratifikaciji zaradi referendum na Irskem. Dnevni red je bil koncentriran na vprašanja varnosti, vprašanja poskokov cen nafte, energentov in socialnih posledic tega dejstva ter seveda na okoljsko energetska vprašanja. Zastavili smo ukrepanje ob naraščajočih cenah hrane in nafte - tem bo več govoril predsednik Komisije - vendar je Evropski svet ugotovil, da je problem resen. Medtem ko so cene hrane v letu 2006 narasle za 9%, so lani poskočile kar za 40%, v prvih treh mesecih tega leta pa so dosegle najvišje nominalne vrednosti v zadnjih 50 letih. Tudi cene nafte so se v 6 letih povišale za 500 odstotnih točk, kar je strateško spremenilo položaj. Zato smo na Svetu veliko govorili o kratkoročnih ukrepih, še posebej o tistih, ki so nujno potrebni za posameznike in gospodinjstva z nizkimi dohodki, kjer velik del osebnih oziroma družinskih proračunov porabijo za hrano. Seveda je tukaj potrebno vedeti, kateri od teh ukrepov so v domeni evropskih politik in kateri so v domeni nacionalnih politik oziroma vlad držav članic. Veliko teh ukrepov se je po državah sprejema. Tudi Evropska komisija je sprejela vrsto ukrepov, ki so v njeni pristojnosti. Ti ukrepi so potrebni, kratkoročni ukrepi so potrebni – govoriti samo o dolgoročnih je zgrešeno. Dokler dolgoročni ne bodo začeli delovati, je potrebno preživeti in v tem vmesnem času je treba tistim, ki so najbolj prizadeti, pomagati. To se pričakuje tako od nacionalnih vlad kot tudi od Evropske unije. Vedeti pa je treba katera reakcija je bolj učinkovita na katerem nivoju. Seveda imamo Evropsko unijo predvsem za to, ker lahko v okviru te skupnosti, v okviru Evropske unije, najdemo odgovore tudi na vprašanja, ki jih posamezne države ne morejo rešiti. Ko govorimo o pravih vzrokih za dvige cen nafte, hrane, surovin, energentov na sploh so to strateški globalni problemi. Če se kdaj zelo izrazito kaže potreba po nekem skupnem evropskem nastopu, potem se kaže v tej situaciji.

Pravi strateški razlogi za te skoke pri cenah so nesorazmerja med povpraševanjem in ponudbo. Povpraševanje se je bistveno dvignilo v zadnjih časih. Kratkoročno in srednjeročno lahko skušamo premostiti ta razkorak predvsem z večjo proizvodnjo, odprtostjo, tržno usmerjenostjo kmetijskega in energetskega

sektorja in inovacijami, ki dajejo kratkoročne rezultate ter tudi ukrepi, kot so sistematično spremljanje rasti cen. Vendar si ne smemo delati utvar. Časi poceni hrane in še posebej poceni energije so mimo. Ne bodo se vrnil. Spremembe navad, tudi nove tehnološke rešitve so tukaj ključne. Zato, da do tega pride - poleg okoljskih razlogov, o katerih smo veliko govorili marca – zdaj vidimo tudi zelo konkretne ekonomske in v veliki meri tudi socialne razloge. Ni časa, da bi več posvetil temu.

O ostalih zaključkih naj rečem, da smo se dogovorili tudi o ukrepih, ki bodo povečali varnost Evropejcev. Uspeh Evropske unije bo vedno bolj odvisen od obračanja navzven, zato je potrebno, da državljani čutijo, da odprtost ne krha njihove varnosti, ampak, da jo povečuje. Seveda pod pogojem, da zagotovimo prave mehanizme. Evropski svet je zato potrdil nedavne dosežke na področju pravosodja in notranjih zadev, zaključek schengenske širitve in dogovor o prehodu na nov informacijski sistem 2. generacije do septembra 2009. Potrdil je preoblikovanje Europol v Agencijo Evropske unije, napredek pri implementaciji protiteroristične strategije, okvirni sklep o krepitvi pravic državljanov pri izvrševanju sodb v odsotnosti.

Pripravili smo tudi nekaj korakov za dobro podlago za sprejetje energetske-podnebnega svežnja do konca leta. Ravno na tej točki - lahko rečem, da je to tudi moja osebna izkušnja po teh šestih mesecih, ko gre za okoljsko-energetski sveženj, ko gre za boj proti klimatskim spremembam, so oči praktično celotnega sveta uprte v Evropsko unijo. Rešitve se pričakuje od nas. Pričakuje se tudi vodenje. Tukaj imamo na ramenih zelo veliko odgovornost. Ko sva se s predsednikom Evropske komisije srečala z nekaterimi voditelji Karibskih držav, na vrhu EU – Latinska Amerika in Karibi, so nas rotili naj Evropska unija ne popusti. Naj še naprej vodi te korake, rekoč da imajo oni zelo neposredno pred sabo kakšne bodo posledice v kolikor se klimatske spremembe ne zaustavijo. Slišali smo tudi zelo žalostne zgodbe o tem, kako pomembni otočni deli nekaterih od teh držav že zdaj izginjajo.

Evropski svet je na junijskem zasedanju povzel veliko korakov naprej, ki smo jih dosegli. Ni časa, da bi zdaj vse naštel. Veseli smo dogovora o Galileju. Veseli smo dogovora o nekaterih direktivah, ki so dolgo časa čakale, da se uskladijo. Veseli smo, da je prišlo do preboja pri liberalizaciji energetskega trga, tako ko gre za plin, kot tudi ko gre za električno. Veseli smo tudi, da je do teh rešitev prišlo, kot sem dejal že prej, na podlagi zelo dobrega sodelovanja Sveta, Evropskega parlamenta, političnih skupin, predsednikov delovnih teles v Evropskem parlamentu. Da so bile komunikacije realne in da smo lahko te korake delali naprej.

Veseli smo tudi prebojev, ki so bili doseženi, ko gre za Evropsko perspektivo Zahodnega Balkana. V tem času so bili podpisani asociacijski oziroma pridružitveni in stabilizacijski sporazumi z vsemi državami. Tudi, ko gre za situacijo na Kosovu, je Evropska unija tukaj odigrala strateško, stabilizacijsko vlogo. Veseli smo, da smo praktične ukrepe uskladili in da lahko – kljub bojaznim, ki so obstajale januarja, ko smo govorili o teh prioritetah in ko sem odgovarjal tudi na vaša vprašanja v zvezi s situacijo v tej regiji – danes rečemo, da je situacija na sploh v regiji bistveno bolj stabilna in da je bistveno bolj stabilna, kot je marsikdo pričakoval, tudi situacija na Kosovu.

Še enkrat, iskrena hvala za sodelovanje, ki je prineslo sinergijo. Veliko teh korakov naprej, ki smo jih naredili, tudi nekaj teh, ki smo jih naredili samo na pol in ki čakajo naslednja predsedstva, je bilo lahko narejenih samo s tem, ker smo v te napore vložili veliko skupne dobre volje v korist Evrope.

Hvala lepa.